

Handläggare
Lisa Alm
08-508 35 546

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 11 februari 2020

Ärende 6

Yttrande över remiss av ”Departementspromemoria - Bättre studiestöd till äldre”

Remiss från Kommunstyrelsen, dnr 2019/1996

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar justera paragrafen omedelbart.

Karina Uddén
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson Bech
utvecklingschef

Bengt Jönsson
avdelningschef
Vuxenutbildning Stockholm

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat promemorian *Bättre studiestöd till äldre* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

I promemorian föreslås att åldersgränser för rätt till studiestöd ska höjas och återbetalningsregler ändras. Det föreslås även extra studieveckor till studerande över 40 år. Utredaren väljer att inte lägga förslag på en ny deltidsnivå inom studiestödet.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positiva effekter av förslagen då de kan leda till att fler inleder studier. Förvaltningen anser att en ny deltidsnivå ska införas inom studiestödssystemet för att gynna kortutbildades möjligheter att kombinera studier på olika nivåer inom komvux, samt för att kombinera studier med arbete. Förvaltningen anser även att utredningen behöver göra en

konsekvensanalys ur ett kommunalt perspektiv då förslagen leder till behov av fler utbildningsplatser och nya studerandegrupper.

Bakgrund

Av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna, framgår att möjligheten att vidareutbilda sig eller omskola sig högre upp i åldrarna ska utökas. Det ska ges mer generösa villkor för detta inom studiemedelssystemet och det ska senast ingå i budgetpropositionen för 2021.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat promemorian *Bättre studiestöd till äldre* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

I promemorian konstateras att medellivslängden ökar och pensionsåldrarna höjs. För att det ska vara möjligt att arbeta längre krävs att det är möjligt att kompetensutveckla sig och ställa om under en större del av livet. Mot denna bakgrund lägger utredaren fram förslag om ändringar i studiestödet.

Höjda åldersgränser för rätt till studiestöd och ändrade återbetalningsregler

Utredare föreslår att åldersgränsen för rätt till studiemedel ska höjas från 56 till 60 år och att nedtrappningen i rätten att låna ska börja vid 51 år och sluta vid 60 år.

Samtidigt som åldersgränserna för rätt till studielån föreslås höjas föreslås även att åldersgränserna för återbetalning av studielån ska höjas, vilket innebär att ett nytt studielån införs. Detta följer av att åldern för att kunna få studielån höjs till 60 år.

Utöver de nämnda förslagen som rör studiemedelssystemet föreslås att den övre åldersgränsen för att få studiestartsstöd ska bli 60 år och att åldern för avskrivning av återkrav ska bli 71 år.

Extra veckor till äldre studerande

För att det ska vara möjligt att arbeta längre och kompetensutveckla sig senare i livet föreslår utredaren att studerande som är 40 år eller äldre bör kunna få studiemedel under längre tid än i dag. Villkor föreslås vara att det har gått mer än tre år sedan den studerande senast bedrev studier med studiemedel och att det antingen finns arbetsmarknadsskäl, även kallat samhälleligt behov, eller andra särskilda skäl för det.

När det gäller studier på grundskole- eller gymnasienivå bör det alltid finnas ett samhälleligt behov av utbildningen. Dessa kompetenser måste anses vara grundläggande förutsättningar för att en person ska kunna etablera sig på svensk arbetsmarknad.

Studiemedel föreslås i dessa fall kunna lämnas i ytterligare högst 80 veckor för studier på eftergymnasial nivå respektive på gymnasienivå och i ytterligare högst 40 veckor för studier på grundskolenivå.

Inte någon ny deltidsnivå

Utredarens bedömning är att det inte finns skäl att ändra på dagens bestämmelser om att studiemedel kan ges till den som studerar minst 50 procent av heltid.

Detta till trots presenteras ett alternativt förslag till en ny deltidsnivå. Detta görs för att underlätta den fortsatta beredningen av ärendet och ge remissinsatserna möjlighet att ta ställning till utformningen av bestämmelserna.

Andra överväganden för att göra studier mer attraktiva för äldre

Utredaren har övervägt andra åtgärder för att främja omställning och vidareutbildning högre upp i åldrarna, nämligen höjda studiemedelsbelopp, högre fribelopp och att undanta vissa inkomster från inkomstprövningen. Utredaren har dock inte bedömt att några ytterligare åtgärder är lämpliga.

Konsekvenser

Förslaget om höjda åldersgränser innebär att ytterligare cirka 3 000 studerande kan få studiemedel. Förslaget om att den över 40 år ska få fler veckor med studiemedel bedöms leda till att 6 900 fler kan få studiemedel.

Ur ett jämställdhetsperspektiv bedöms förslagen ge förbättrade möjligheter för både kvinnor och män att studera högre upp i åldrarna.

De utökade möjligheterna till studiemedel för äldre leder till ökad administration för CSN, som föreslås få medel för detta. Det kan också bli några fler ärenden för Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS), Kronofogdemyndigheten och förvaltningsdomstolar, men dessa bedöms rymmas inom befintliga medel.

Ikraftträdande

Bestämmelserna om höjd övre åldersgräns för rätt till studiemedel och studiestartsstöd samt ändringar i den så kallade lånetrappan föreslås träda i kraft den 1 oktober 2021. Bestämmelserna om utvidgade undantag från veckogränserna för äldre föreslås träda i kraft den 1 januari 2021. I övrigt träder ändringarna i kraft den 1 januari 2022.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben i samråd med Vuxenutbildning Stockholm vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positiva effekter av förslagen om ändringar i studiestödet då fler kan börja studera.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar inte utredarens bedömning att en ny deltidnivå inte behövs inom studiestödssystemet. En ökad andel kortutbildade och utrikesfödda, i alla åldrar, behöver ta del av studier på grundläggande och gymnasial nivå för etablering på arbetsmarknaden. Ofta behöver detta göras i kombination med sfi, för att förkorta studietiden. Krav i styrdokument och beprövad erfarenhet visar att framtidens komvux kommer bestå mer och mer av integrerad utbildning på olika nivåer, och studiestödssystemet behöver stödja denna omställning. Ett mer flexibelt system som tillåter studieomfattning på 25 procent skulle främja utvecklingen.

Ytterligare en deltidnivå kan även vara av betydelse för den som har en timanställning till exempel inom vård och omsorg, vilket är förhållandevis vanligt. Den som behöver komplettera sin utbildning för att få ett fast arbete och önskar/behöver studera på mindre omfattning än 50 procent kan riskera att ta på sig för många arbetstimmar i förhållande till studierna för att kunna försörja sig, med risk för att studierna blir lidande.

När det gäller övriga åtgärder har arbetsmarknadsförvaltningen resonerat kring att det för vissa individer inom den äldre studerandegruppen skulle kunna vara gynnsamt om orienteringskurser kunde exkluderas från antalet fastställda studiemedelsveckor på grundläggande/gymnasial nivå. Det handlar framför allt om studieovana individer med begränsade kunskaper i svenska språket vars behov av orienteringskurser kan minska möjligheterna att kunna fullfölja en yrkesutbildning på grund av för få kvarvarande veckor.

Förslagen beräknas leda till sammantaget 9 900 fler studerande per år. En del av dessa kommer ta del av den kommunala vuxenutbildningen, vilket innebär ökade studerandevolymer och därmed kostnader hos kommunen. I utredningen saknas en konsekvensbedömning ur ett kommunalt perspektiv, vilket behöver kompletteras utredningen.

Bilaga

1. Remiss: Departementspromemoria – Bättre studiestöd till äldre